

जाहीरतीचे दर.

हालील पत्त्यावर चौकरी करावी.

व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधवास' पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी
रु. ४(दयालू हंगील माफ)
किरकोळ अंकास
एक आणा.

'अर्थ एव प्रधान' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

वर्ष ७

पुणे, बुधवार, तारीख १६ जुलै, १९४१

अंक २९

दक्षिण कोंकणातील राष्ट्रीय वाण्याचें

प्रमुख साप्ताहिक

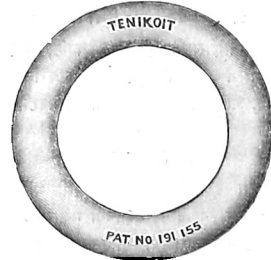
हिंद-सेवक

संपादक—सदानंद शांताराम भांडारकर

प्रकाशक—मधुकर यशवंत भांडारकर

हिंदसेवकमध्ये दर गुरुवारी रत्नागिरी जिल्ह्यातील सर्व
पढामोडीची विस्तृत माहिती मिळते.

व्यवस्थापक—'हिंद-सेवक', मालवण, जि. रत्नागिरी.

व्हॅलीवॅल्स, रेनिकॉइट रिज, बॅंडमिटरची कुले, कॅरमबोर्ड्स,
पचे, पी. टी. शुज, विंगपॉंग बॅट्स, बॉल्स, वगैरे सामान किफायत-
शीर रीतीने मिळण्याचे एकमेव ठिकाण म्हणजे—

साठे-स्पोर्ट्स,

डेकन जिमखाना पोस्टाजवळ, पुणे ४.

पावसाळ्यांतील उपयुक्त औषधें

संग्रह करा

कॉलरा गोळी, संजीवनी गुटी, कुटजारिष्ट

पाचकवटी, पंचकोलासव

तसंच

पंडुरोगावरील अप्रतिम गुणकारी

—: रक्तवर्धक :—

सुवर्णकल्प, बालजीवन, अस्थिपोषक,

रक्तशोधक, कफनाशक हीं पेटंट

औषधें मागवा

मुख्य दुकान—गणपती चौक, लक्ष्मीरोड, पुणे

आयुर्वेद रसशाळा पुणे, लि.

“ अर्थ ” ग्रन्थमालेंतील पुस्तकें

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि
विषयांवरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेचीं
लोकप्रिय पुस्तकें.

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार

दुसरी आवृत्ति किं. १ रु. ८ आ.

२ रिझर्व्ह बँक : किं. १ रु.

३ व्यापारी उलाढाली : किं. १ रु.

*

*

*

१ भारतीय अर्थशास्त्र : किं. ५ रु.

२ अर्थशास्त्र : किं. ३ रु.

अर्थशास्त्र, बँकिंग, सहकार इत्यादि विषयांवरील
इतर पुस्तकेंहि पुरविली जातील.

अर्थ ग्रन्थमाला, पुणे ४.

विविध माहिती

व्यावसायिकांचा दौरा

मद्रास आणि मुंबई प्रांतांतील युद्ध-भयलाची प्रगति समक्ष पहाण्याकरितां व्यावसायिकां दौरी दोन्ही प्रांतांचे जुलैच्या अखेर व ऑगस्टच्या पहिल्या आठवड्यांत भेट देणार आहेत, असें समजते.

सेव्हिंग्ज ठेकीवर १% व्याज

बँक ऑफ इंडियानें आपल्या सेव्हिंग्ज बँक सात्यांतील ठेकीवरील व्याजाचा दर १½% चा १% करण्याचें ठरविलें आहे. ३१ ऑगस्टपासून नवा दर अंमलांत येईल.

ट्रेझरी बिलोंवर १३ आ. ९ पै व्याजाचा दर

इसवी बँकेने गेल्या आठवड्यांत हिंदुस्थान सरकारची एकूण २ कोटी रुपयांची ट्रेझरी बिलें विकलीं, त्यावर व्याजाचा सरासरी दर द. सा. द. शे. १३ आ. ९ पै इतका पडला.

अमेरिकेतील कपाशीची लागवड

अमेरिकेंत कपाशीसाली एकूण २ कांटे, ३५ लक्ष एकर जमीन आहे. गेल्या वर्षी २ कोटी, ५०३ लक्ष एकरांत कपास पेरलेली होती. म्हणजे, चालू वर्षी कपाशीच्या लागवडीत १५% घट झालेली आहे.

युगोस्लाव्हियाची वाटणी

युगोस्लाव्हिया देशाची जर्मनी व इटली यांचेमध्यें वाटणी करणाऱ्या करारावर त्या दोन देशांच्या नुकत्याच सहा झाल्या. वाटणीची सरहद्द उरविगारी रेषा निश्चित करण्याचें काम दोन्ही देशांच्या एका कमिशनकडे सोपविण्यांत येईल.

इराकचें लष्करी संरक्षण

इराकच्या लष्करी संरक्षणाचें काम हिंदी कमांडर-इन-चीफकडे सोपविलेले आहे.

एक लाख वस्तीचीं शहरे

प्रत्येकीं १ लक्षापेक्षा अधिक वस्ती असलेलीं सर्व हिंदुस्थानांत मिळून फक्त ३५ शहरे आहेत.

तीन मेल लांबीचीं विद्युत्चीं थोडुके

विठ्ठा ओढणाऱ्या सामान्य इसमांच्या चाळीस वर्षांच्या हयातींत त्यांने ओढलेल्या एकूण विद्युत्च्या थोडुकांची लांबी मोजली तर ती तीन मेल भरेल असा एकानें हिशेब केला आहे.

वृत्तपत्रांचीं बांधलेलीं साडेतीन लाख पुस्तके

ब्रिटिश म्यूसियम ह्या जगप्रसिद्ध ग्रंथसमूहांत वृत्तपत्रांचीं पुस्तके बांधून ठेवण्यांत येतात. अशीं साडेतीन लाख पुस्तके तेंपे आहेत आणि त्यांमध्ये दरवर्षी पांच हजार पुस्तकांची भर पडते.

वेमेंट ऑफ वेजेस अँड

वेमेंट ऑफ वेजेस अँडचा फायदा सुमारे ८ लक्ष, १० हजार रत्ने कामगारांस मिळत आहे.

प्राथमिक शिक्षणाचा प्रसार

म्हैसूर संस्थानांत आतांपर्यंत प्राथमिक शिक्षणाच्या व्यवस्थेची जबाबदारी स्थानिक स्वराज्य संस्थांवर होती, ती आतां सरकारनें स्वतःवर घेतली आहे. त्यामुळे प्राथमिक शिक्षणाचा प्रसार झपाट्यानें होण्यास मदत होईल. एक हजार नव्या शाळा उबकरच स्थापन होतील.

प्राथमिक शाळाग्रहण सरकारी ग्रेट

प्राथमिक शाळांना इमारीती बांधण्यास मदत देण्याकरितां मुंबई प्रांतिक सरकारनें २ लक्ष, ५५ हजार रुपये चालू वर्षी सर्व करण्याचें योजिलें आहे. जिल्हा लोकल बोर्डांनीं सरकारी ग्रेटच्या सहाय्यानें स्वतःच्या सवर्नां इमारीती बांधावयाच्या आहेत. प्रत्येक जिल्हाच्या वाट्यास १२,७५० रुपयांची सरकारी ग्रेट येईल.

मध्यवर्ती विधिमंडळाची सुदतवाढ

१ ऑक्टोबर, १९४२ पर्यंत मध्यवर्ती असेंब्ली आणि कौन्सिल ऑफ स्टेट ह्यांची सुदत वाढविण्यांत आली आहे.

जपानचा ब्रह्मी भाषेतील ब्रॅडकास्ट

ब्रह्मी भाषेतून करण्यांत येणाऱ्या जपानी रेडिओवरील प्रचार अथवा ब्रह्मी भाषेतून सांगण्यांत येणाऱ्या जपानी रेडिओवरील वातम्या सार्वजनिक ठिकाणीं ऐकण्यास ब्रह्मदेशांत बंदी करण्यांत आली आहे.

मुंबई प्रांतांत युद्धविषयक ऑर्डरी

हिंदुस्थान सरकारच्या सहाय्य सात्यानें मे, १९४१ मध्यें मुंबई प्रांतांत ४४½ लक्ष रुपयांची युद्धपुरवठ्याचीं फंडां देलीं.

स्वातंत्र्य-दिनाचे सुटीत ३१८ लोकांचा अपघातसुद्धें मृत्यु अमेरिकेच्या स्वातंत्र्य-दिनाचे संघांत त्या देशांत दोन दिवस सार्वजनिक सुटी होती, त्या वेळीं झालेल्या अपघातांत ३१८ लोक मरण पावले !

१७७६

इंग्लंडला युद्धसामग्रीचा पुरवठा कायदेशीर रीतीनें करतां यावा ह्या हेतूनें अमेरिकन कॉन्ग्रेसनें बिल पास केले त्याचा अनुक्रमे नंबर १७७६ आहे. अमेरिकेनें स्वतःच्या स्वातंत्र्याची घोषणा करून ते इंग्लंडकडून लढून मिळवले तें वर्षही १७७६ आहे. हा आकड्याचा योगायोग चमत्कृतिजनक आहे सरा.

बँक ऑफ बरोडा, लि.

वरील बँकेस ३० जून १९४१ अखेर संपलेल्या सहामाहींत, मागील हिशेबांतील शिल्लकी नफा धरून, ४ लक्ष, ८३ हजार रु. नफा झाला. करमाफ १०% इंटेरिम डिव्हिडंड मागीदारांस मिळेल.

हिटलर व गोअरिंग ह्यांचिमध्यें तंदा

रशियावरील स्वारीचे संघांत हिटलर व गोअरिंग ह्यांचिमध्यें तीन महत्तदे झाला, नवीन चढाई करण्याची आपली तयारी नाही, असें गोअरिंगनें सांगितले, हिटलरनें त्याला म्याद म्हटलें वगैरे माहिती मॉस्को रेडिओनें जाहीर केली आहे.

तंबाखूची लागवड

युद्धावर गेलेल्या सैनिकांस सिगारेट्स फार मोठ्या प्रमाणावर लागतात, त्यांस आवक्यक असलेल्या तंबाखूस अर्थातच मागणी वाढली आहे. संयुक्तप्रांत सरकारनें तंबाखूची लागवड वाढविण्याचा पद्धतशीर प्रयत्न चालविला आहे.

ब्रिटिश तिजोरीतून खर्च

इराकच्या लष्करी संरक्षणाचें काम हिंदुस्थानच्या कमांडर-इन-चीफकडे सोपविलेले असले, तरी त्यासंबंधांतील खर्च ग्रेट ब्रिटनच सोसणार आहे.

स्नान-भस्म आणि भस्म-स्नान

एक : "आम्ही नवीन बनलेले स्वदेशी 'स्नान-भस्म' (आंधोळीच्या पाण्यांत मिसळावयाची पूड) तुम्हीं वापरून पाहिलेंत; कस काय गुण आला ?"

दुसरा : "तुमचें तें भस्म चवीला चांगलें आहे. पण तें वेण्यांपेक्षा नेहमीप्रमाणे पाण्यानें स्नान केलेलें बरें वाटतें !"

अनुक्रमणिका

१ विविध माहिती ... ३३८	५ अँग्लो-रशियन युद्ध-सहकार्य	५४४
२ हातमागांच्या धंध्यास संस्थाप ... ३३९	६ टेलिफोनच्या दुरुप्राप्ती आकारणी ... ३४२	
३ सरकारी कर्जरीत्यांची अदलाबदल ... ३४०	७ व्यवसायांवरील प्रतिकार ... ३४३	
४ स्फुट विचार अमेरिकेची युद्धमार्गातील प्रगति-सिंरियांत मित्रिश विजय-सिंरियांत विमानदलाचा वाढला पराक्रम-रशियांत जर्मनीची शहाई मंदावली-हिंडियाची निर्घन ... ३४१	८ वेक्स व इंडिया हांच्या वैशाची वर्णवर्णी ... ३४४	
	९ बँक ऑफ इंडिया ... ३४४	
	१० टाटा कंपनीच्या शेअर्स-वरील डिव्हिडंड ... ३४५	
	११ निवडक बाजारभाव ... ३४६	

अर्थ

गुपचार, ता. १६ जुलै, १९४१

हिंदी हातमागाचा धंदा

हिंदुस्थानातील हातमागांच्या धंध्यांचे पुरातनत्व, त्या धंध्यांचे हिंदी आर्थिक जीवनांत महत्त्वाचे स्थान, त्या धंध्यांवर प्रत्यक्षपणे अवलंबून असलेल्या लोकांची अर्थत मोगी संस्था, आयात होणाऱ्या व मोठ्या गिरण्यांत तयार होणाऱ्या मालाची हातमागाच्या कापडाशी चालणारी अत्यंत तीव्र स्पर्धा, विणकरांची निकृष्टावस्था, आपला धंदा सोडून देऊन उपजीविकेच्या साधनास मुकण्याची त्यांचेवर आलेली पाळी, यांत्रिक मांगांमुळे हातमागांच्या स्पर्धाशक्तीत आणखी झालेली घट, इत्यादि गोष्टी आतां लोकांच्या पूर्ण परिचयाच्या आहेत. हातमागांचा धंदा सुधारला पाहिजे व टिकवला पाहिजे, ह्याबद्दल मतभेद नाही; तथापि येथीलकरण व औद्योगिक प्रगति ह्यांच्या काळात्मचे, पिढ्यापिढ्या चालू असलेल्या जुन्या पद्धतीच्या हातमागांचा टिकाव कसा लागणार, हा येथे महत्त्वाचा प्रश्न आहे. एकीकडे कापडाच्या गिरण्यांस संरक्षण चालू ठेवून, त्या गिरण्यांच्या स्पर्धेमुळे मार्गे पडत चाललेल्या हातमागांच्या धंध्यांचेहि स्पर्धेपासून दुसरीकडे संरक्षण करण्याचा हा विकट प्रश्न आहे.

हिंदुस्थान सरकारने ह्या संघर्शांत नेमलेल्या फॅक्ट फार्मिडिंग कमिटीने हातमागांच्या धंध्यासंबंधी प्राथमिक चौकशी करून प्रश्नाला का तयार केली, तीस अनुलक्षून मुंबईच्या गिरणीमालक संघाने आपले म्हणणे व प्रश्नांस उत्तर तयार करून ती कमिटीकडे स्वाना केली आहेत. गिरणीमालक संघाचे म्हणणे गिरणीवाल्यांच्या हितास पोषक असणारे उचल आहे. तेव्हां त्या संघाच्या म्हणण्याचा विचार ही मोष्ट मुद्दीत घरूनच केला पाहिजे. गिरणीमालक संघाची पहिली तक्रार अशी आहे की, हातमागांच्या धंध्यांचा विस्तार व त्याची परिस्थिती ह्यांविषयी विश्वसनीय माहितीच उपलब्ध नाही. १९२१ साली संबंद हिंदुस्थानातील हातमागांची संस्था मोजण्याचा यत्न करण्यांत आला होता व त्यानंतरहि कांहीं प्रांतीनी हातमागांच्या धंध्यासंबंधी माहिती गोळा केली. मुंबई सरकारने नेमलेल्या यांचे एकीकीकृत आणि इंडस्ट्रिअल सर्व्हे कमिटीनेहि ह्याबाबत चौकशीची थोडी सत्यपट केली, परंतु हातमागांची संस्था किती आहे, ह्याचा बरोबर अंदाज करणें त्या कमिटीस शक्य झाले नाही. हातमागांच्या धंध्यांच्या निकृष्टावस्थेविषयी एकमत असले,

तरि त्या धंध्यांच्या विस्ताराविषयी अद्याप पुरेशी माहिती संकलित होऊं शकलेली नाही. ह्या धंध्यांच्या सर्व अंगोपांगांची तपशीलवार माहिती गोळा करणे हें त्या धंध्यांच्या संरक्षणाचा विचार करण्यापूर्वीचे महत्त्वाचे व आवश्यक काम आहे, असे गिरणीमालक संघाचे म्हणणे आहे. हे प्रचंड काम प्रांतिक सरकारांकडे सोपवून भागणार नाही; त्यासाठी स्वतंत्र अखिल भारतीया योजना आसली पाहिजे, असे तो संघ म्हणतो. हे गणतीचे काम महत्त्वाचे असले, तरी त्याची वाट बघण्याचे कारण नाही. हातमागांच्या धंध्यांतील अडचणींचे अस्तित्व सिद्ध करण्याची जरूरी राहिलेली नसल्या कारणाने त्याच्या मदतीचा विचार तातडीने चालू करणे शक्य होईल, हें त्यास सरळ उत्तर आहे. शेतकऱ्यांच्या कणविसी-च्याच्या योजना, त्यांच्या कर्जबाजारीपणासंबंधी व त्यांच्या शेतीच्या धंध्यांविषयी पुरेपूर माहिती मिळवीपर्यंत, जसा स्थानिक करण्याचे प्रयोजन नाही, तद्वतच हातमागांच्या धंध्याची स्थिती आहे.

हातमागांच्या धंध्यास संरक्षण दिले म्हणजे गिरण्यांवर त्याचा भार पडणार, अशी गिरणीमालक संघास भीति वाटत आहे. गिरणीच्या कापडाने हातमागांवरील कापडाशी स्पर्धा करू नये, ह्यासाठी दोन्हींच्या बाजारेपेठा निश्चित कराव्यात व जरूर तर गिरणीकापडावर पट्टी बसवणी असे एकनामिक आणि इंडस्ट्रिअल सर्व्हे कमिटीने सुचविले आहे, ते गिरणीमालक संघास अर्थातच मान्य नाही. कापडाच्या गिरण्यांस हिंदुस्थान सरकारने संरक्षण दिले आहे, ते तज्ज्ञांच्या टॅरिफ बोर्डाने शिफारस केल्यावरूनच दिलेले आहे. तेव्हां, ह्या संरक्षणाचे परिमाण कमी होईल, अशी कोणत्याहि योजनेस गिरणीवाले तयार होणार नाहीत हे उचल आहे. हिंदी गिरण्यांस संरक्षण देण्यापूर्वी त्या धंध्यांविषयी जशी चौकशी करण्यांत आली, त्याच प्रकारची चौकशी हातमागांच्या धंध्यांविषयी करण्यांत आली पाहिजे व हिंदी गिरण्यांचे वाजवी हितसंरक्षण झाले पाहिजे, अशी गिरणीमालक संघाची मागणी आहे. एखाद्या धंध्यास नव्याने संरक्षण देताना, त्यामुळे दुसऱ्या एखाद्या संरक्षित धंध्यावर प्रतिकूल परिणाम होत नाहीना; हे पाहिले पाहिजे, ह्या दृष्टीने वरील मागणीत निःसंशय तथ्य आहे. तथापि, सध्या चालू असलेली चौकशी केवळ माहिती गोळा करण्याकरिताच आहे आणि त्या माहितीच्या आधारांनेच सरकार हातमागांच्या धंध्यास संरक्षण करू व किती देईल हे ठरविले अशी अपेक्षा करण्यास हरकत नाही. केवळ सावधगिरीच्या दृष्टीनेच गिरणीवाल्यांनी ओरड केली आहे असे दिसते.

हातमागांचा धंदा म्हणजे हाताने चालविण्यांत येणाऱ्या मागांचा धंदा; विजेच्या आग इतर शक्तीने चालविण्यांत येणाऱ्या मागांचा नव्हे; व फक्त पहिल्या प्रकारच्याच मागांच्या धंध्यांचे संरक्षणाविषयी प्रश्न आज आहे हें गिरणीमालक संघाने आपल्या उत्तरांत स्पष्ट केले आहे. गिरण्या, पांवरच चालणारे माग व सेटिंग्वांतील खरेखरे हातमाग ह्यांचेवषयी तिथीची स्पर्धा आज चालू आहे, ह्या धंध्यांच्या हिताचे संवर्धन होईल, अशी योजना सरकारने आसली पाहिजे. त्यांपैकी, हातमागांच्या धंध्यांच्या पुनर्जिवनाचा प्रश्न हाती घेण्यांत आला आहे, तो सोडवितांना इतरांस थोडा स्वार्थत्याग करावा लागणार, हें उचल आहे. गिरण्यांचा धंदा सुसंघटित, तर हातमागांचा धंदा मागसेळा व विस्कळित असा आहे. तेव्हां राष्ट्रीय जिन्हाळ्याच्या, अशा ह्या विणकरांचे धंध्यास प्रोत्साहन देऊन गिरणीवाल्यांनी जरा सहाय्य-मूर्तीचे घोरण स्वीकारले पाहिजे. केवळ आधुनिक प्रकारच्या औद्योगिकरणाच्या मार्गे लागून भागणार नाही; प्रत्यक्ष परिस्थिती पाहूनच योग्य ते उपाय योजिले पाहिजेत. हातमागांच्या धंध्यास संरक्षण देणे, म्हणजे तो विस्कळितपणे चालू रहाण्यास प्रोत्साहन देणे नव्हे. ह्या धंध्यांच्या पुनर्रचनेविषयीहि जोमाने प्रयत्न चालवावे लागतील, हे विस्तरून चालणार नाही.

सरकारी कर्जरोख्यांची अदलाबदल

प्रो. काले झांचे मुंबई रेडिओवर भाषण
(मुंबई रेडिओ स्टेशनच्या डायरेक्टरांचे कृपेमुळे
प्रसिद्ध करण्यात येत आहे.)

इंग्लंड अमेरिकेकडून युद्धसामग्री मोठ्या प्रमाणात खरेदी करीत आहे, त्या बाबतीतल्या देण्याची फेड कांहीं मर्यादित तरी कशी करण्यात आली आहे हे पाहिले असता प्रस्तुत प्रश्नावर प्रकाश पडेल. त्या बाबतीत योजनात आलेला उपाय हिंडुस्थानच्या संबंधात नव्याच अंशी लागू होईल. ग्रेट ब्रिटनमधील लोकांनी अमेरिकेच्या कर्जरोख्यांत व कंपन्यांच्या भागांत पैसा गुंतवलेला आहे तितक्यापुरते अमेरिकेचे इंग्लंडला वावयाचे डॉलरमूल्ये देणेच झाले. हे अमेरिकन डॉलर रोखे व भाग ब्रिटिश सरकारने आपल्या प्रजाजनांकडून गोळा केले आहेत आणि त्यांच्या मोबदल्यात त्यांस स्वतःचे रोखे दिले आहेत. ब्रिटिश सरकारने अमेरिकन सरकाराच्या स्वाधीन हे रोखे जमा केले असता त्यांच्या किंमतीतके अमेरिकेचे देणे इंग्लंडने फेडले असे झाले. ह्या व्यवहारांत काय गोष्टी झाल्या ते पहा. ब्रिटिश लोकांस त्यांनी घारण केलेल्या अमेरिकन रोख्यांचा मोबदला मिळाला; ब्रिटिश सरकारास आपले अमेरिकेचे देणे फेडण्याचे साधन उपलब्ध झाले, आणि अमेरिकन सरकारास स्वतःच्या देशाच्या रोख्यांत इंग्लंडकडून घेण्याची परतफेड झाली.

परतफेड कशी केली ?

हेच तत्त्व आतां आपण हिंडुस्थानच्या लंडनमध्ये जमा झालेल्या शिल्लकेस लावूया. आमच्या सरकारने इंग्लंडमध्ये, स्टॅलिंगमध्ये काढलेल्या कर्जाचे रोखे ब्रिटिश नागरिकांच्या हातांत व मालकीचे आहेत. ते ब्रिटिश सरकारने जमा करून त्यांच्याऐवजी स्वतःच्या कर्जाचे रोखे योग्य किंमतीने लोकांस दिले म्हणजे व्यवहाराचा एक भाग पुरा झाला. हे रोखे ब्रिटिश सरकारने रिझर्व्ह बँकेच्या स्वाधीन करावयाचे आणि त्यांची किंमत आणि आपल्या लंडन येथील साचलेली शिल्लक ह्यांची बँकेने वजावाट करून टाकावयाची. असे झाले म्हणजे स्टॅलिंग रोखे रद्द झाले आणि इंग्लंड व हिंडुस्थान ह्यांचे तितक्यापुरते देणे-येणे भागले. शेवटची करावयाची गोष्ट राहिली ती रिझर्व्ह बँकेच्या लंडनमधील कमी झालेल्या शिल्लकेच्या जागी हिंडुस्थान सरकारचे रुपयांतील रोखे ह्या देशांत ठेवून वाववाचे ही होय.

आपल्या स्टॅलिंगमधील मुदतबंदी कर्जापैकी १२० कोटी रुपये किंमतीचे कर्ज फेडून टाकून त्याच्या जागी रुपयांतले हिंदी कर्ज रोखे काढण्याची आपली योजना हिंडुस्थान सरकारने गेल्या फेब्रुवारी महिन्यांत जाहीर केली. हिंडुस्थानच्या वित्तिष्ठ कर्जाचे स्टॅलिंगमधील रोखे ते घारण करणारांनी आपल्या स्वाधीन करावे म्हणजे त्यांच्या मोबदल्यांत आपल्या कर्जाचे त्याच मुदतीचे व व्याजाच्या दराचे रोखे मोबदल्यांत दिले जातील असा जाहीरनामा ब्रिटिश सरकारने काढला आणि आमच्या सरकारने येथील स्टॅलिंग रोखे घारण करणारांस ह्याच आशयाचा हुकूम काढला. रिझर्व्ह बँकेच्या निर्णय हिंदी कर्जरोखे किती असावे ह्याची कायद्याची मर्यादा घातलेली होती; पण स्टॅलिंग रोख्यांच्या जागी हिंदी रोखे अधिक प्रमाणात येणार असल्याने हिंडुस्थान सरकारने ऑर्डिनन्स काढून ही मर्यादा विलूत केली. हे महिन्याच्या मध्यापर्यंत

७ कोटी पौंड किंमतीचे स्टॅलिंग रोखे इंग्लंडमध्ये व ह्या देशांत मिळून सरकारकडे लोकांकडून बासल झाले होते. ह्या रोख्यांच्या मोबदल्यांत उपयोगात आणण्याकरिता म्हणून हिंडुस्थान सरकारने त्यांच्या निरनिराळ्या मुदतीचे व व्याजाच्या दराचे रुपयांत व्यक्त केलेले हिंदी रोखे काढले होते आणि ह्या देशांत सुमारे १२ कोटी रुपयांचे हे रोखे लोकांस देण्यात आले आहेत. हे नवे हिंदी रोखे अर्थातच कृत्रिम स्वरूपाचे आहेत आणि त्यांची योजना सरकारने कायमची व्यवस्था होईपर्यंत तात्पुरती केली होती.

सरकारचे नवीन रोखे

एकूण ९३ कोटी रुपयांच्या नवीन काढलेल्या रोख्यांपैकी ८० कोटीचे रोखे रिझर्व्ह बँक व हिंडुस्थान सरकार ह्यांनी निम्मे-निम्मे आपणांमध्ये वांटून घेतले आहेत. स्टॅलिंग रोखे घारण करणाऱ्या हिंदी लोकांच्या सोयीसाठी व रोख्यांच्या अदलाबदलीची समाधानकारक आणि कायमची योजना अमलांत आणण्यास वेळ मिळाला म्हणून बदलाव्याच्या मूळच्या रोख्यांच्या मुदतीचे व व्याजाचे आपले स्वतःचे रोखे सरकारने काढले होते. लोकांची ज्यांस साधारणपणे बरी मागणी असते अशा रोख्यांत त्यांची तबदिली होण्याची व्यवस्था आतां सरकारने केली आहे. रद्द करण्यात आलेले स्टॅलिंगमधले रोखे ३ टक्के ते ५ टक्के व्याजाच्या दराचे व निरनिराळ्या मुदतीचे आहेत, त्यांचेपैकी ४३ टक्के दराचे दोन प्रकाराचे रोखे सुमारे ५५ कोटी रुपये किंमतीचे आहेत आणि या दोन जातींच्या रोख्यांची अदलाबदल ३ टक्के व्याजाच्या मामुली रोख्यांशी होण्याची व्यवस्था सरकारने केली. नवीन काढलेल्या ८० कोटी रुपयांचे रोखे संपण्यास काळावधि लागणार हे उघड आहे आणि आज नाही उद्यां त्या सर्वांची तबदिली मामुली प्रकारच्या रोख्यांत करावी लागेल. असे करतांना नवीन रोखे घारण करणारांच्या हितास बाध येणार नाही आणि ते रोखे पुढे विकण्याच्या किंवा बदलून घेण्याच्या मार्गांत अडचणी येणार नाहीत ह्याविषयी सर्व प्रकारची सवरदारी सरकार घेत आहे.

परराष्ट्रीय कर्ज कमी झाले

इंग्लंडमध्ये काढलेल्या कर्जाची रकम संधि मिळेल त्याप्रमाणे कमी करीत जाण्याचे घोरण हिंडुस्थानांत सर्वसंमत असेच आहे. सरकारने हि अलीकडे ह्या घोरणाची अंमलबजावणी हळूहळू चालवलीच होती. तथापि, १२० कोटी रुपयांचे स्टॅलिंगमधील कर्ज एकदम रद्द करण्याची योजना हातीं घेऊन ती पार पाडण्याचे प्रयत्न हिंडुस्थान सरकार कसोशीने करीत आहे, ही गोष्ट येथे लक्षांत ठेवण्यासारखी आहे. युद्धपरिस्थितीची संधि ब्रिटिश सरकार व हिंडुस्थान सरकार ह्यांनी सहकार्येने साधली आहे आणि त्यांत इंग्लंड व हिंडुस्थान ह्या दोन्ही देशांची संधि झाली आहे. युद्धसामग्रीचा पुरवठा ह्या देशांतून होण्यांत हिंदी उद्योगधंदे व व्यापार ह्यांचा फायदा आहे. हिंदी युद्धसामग्रीची किंमत ब्रिटिश सरकारने हिंडुस्थान सरकारास देऊन टाकण्यांत स्टॅलिंग रोख्यांच्या अदलाबदलीच्या योजनेचा उपयोग झाला आहे आणि त्या बाबतीत ब्रिटिश सरकारास तिचे सहाय झाले आहे. हिंडुस्थानचे परराष्ट्रीय कर्ज मोठ्या प्रमाणात कमी झाले आहे हा राष्ट्रीय फायदा आहेच आहे.

(समाप्त)

स्फुट विचार

अमेरिकेची युद्धाच्या मार्गातील प्रगति

प्रेसिडेंट रूझव्हेल्ट ह्यांनी, स्वताच्या देश व सभेद अमेरिका संघ ह्यांच्या संरक्षणासाठी इंग्लंडला युद्धसहाय देण्याचा आपला निश्चय असून हिटलरशाहीचा नाश होण्यांत जगाचें हित असल्यामुळे त्या कार्यां जरूर असलेलें सहाय देऊं ह्या आशयाची घोषणा केली आहे. ह्या गोष्टी प्रत्यक्ष युद्धांत न पडतां अमेरिकन राष्ट्रास करतां येतील ह्या भूमिकेवर ते आपलें धोरण अमलांत आणित आहेत. त्याचाच एक भाग म्हणून प्रेसिडेंट रूझव्हेल्ट ह्यांनी आइसलंड देवांत तेथील लोकांच्या संमतीनें अमेरिकेचें ठाणें दिलें आहे. अटलांटिक महासागरांत ब्रिटिश जहाजें बुधवण्याचा सपाटा जर्मनीनें चालवला असून हें कृत्य अमेरिकेच्या समुद्रावरील वहातुफीस व व्यापारास विघातक आहे. ह्या कारणांनें त्या महासागरांतील आइसलंड हें मात्याचें ठिकाण आपल्या हातीं राहू देणें आणि तेथें जर्मनीच्या कारवाया न चालू देणें अगत्याचें आहे असें त्यांचें म्हणणें आहे. इंग्लंडला पंचवावयाची युद्धसामुग्री त्या देशास सुरक्षितपणानें मिळेल ह्याविषयीची अमेरिकेनें वाढती जबाबदारी स्वतःच्या अंगावर घेतली आहे. त्या राष्ट्रांनें हें पुढें टाकलेलें पाऊल जर्मनीस अर्थातच रुचलेलें नाहीं. तटस्थपणाच्या पांचवणाखाली अमेरिका इंग्लंडच्या बाजूनें वस्तुतः विकृद्ध लढूं लागली आहे, आणि आपण अमेरिकेचीं जहाजे बुधवलीं तर त्याची जबाबदारी सर्वस्वी प्रेसिडेंट रूझव्हेल्ट ह्यांच्या शिरावर राहिल अशी धमकीहि जर्मनीनें दिली आहे. परंतु अमेरिकन मुत्सद्दी प्रत्येक पाऊल विचारपूर्वक पुढें टाकित असून ते जर्मनीच्या धमक्यांस भीक घालणार नाहींत.

सीरियांत ब्रिटिश विजय

सीरियांतील ब्रिटिश मोहीम पुरी होऊन तीमध्यें व्हिंशीच्या पदार्थ अपयश आलें आहे. ह्या युद्धांत ब्रिटिश फौजांस आपल्या एकत्राळाच्या दोस्तांशी लढणें नाइलाजानें प्राप्त झालें. त्याहिपेक्षां अवघड स्थिति जनरल डिगॉल आणि त्यांचें फ्रेंच सैन्य ह्यांची झाली. त्यांस तर आपल्या देशबांधवांशींच लढणें प्राप्त झालें. जर्मनीच्या पंजाखाती असलेल्या व्हिंशी सरकारनें ब्रिटिश व स्वतंत्र फ्रेंच फौजांस सीरियामध्यें विरोध करण्याचें ठरविलें. ग्रीस व क्रीट पादाक्रांत केल्यानंतर सुस्पृष्टा काळजा व सीरिया ह्यांफेड मोर्चा वळवण्याचा जर्मनीचा बेत होता. स्वतः मार्गे राहून व्हिंशी व त्याचे प्रतिस्पर्धी ह्यांवा झगडा लावून दिला असतां आपलें सीरियामध्यें बर्चस स्थापण्याचें कार्य आपोआपच होईल अशी हिटलरची अपेक्षा होती. फ्रेंच लोकांच्यामधील दोन पक्षांमध्ये चाललेल्या युद्धांत आपण पट्टे इच्छित नाहीं, असाहि बहाणा करण्यास त्यानें सजड ठेवली होती. इराकमध्ये जर जर्मनीनें इंग्लंड विकृद्ध कट रचण्यास रशीदअझीस चियावळें तर सीरियाचे बाबतींत हिटलर तटस्थ किंवा बेफिकीर होता असें म्हणण्यांत कांहींच अर्थ नाहीं. जर्मनीचें सीरियन युद्धांत आपणांस यत्कचित्हि सहाय मिळालें नाहीं ही गोष्ट व्हिंशी सरकारनें लक्षांत ठेवली पाहिजे. पण तें सर्वस्वी जर्मनीच्या कडवांत गेल्याकारणानें त्यास आचार-विचाराचें स्वातंत्र्य राहिलेले नाहीं. सीरियांतील विजयानें स्वातंत्र्यप्रेमी फ्रेंच लोकांस हुरूप येईल आणि ब्रिटिशांच्या आफ्रिकेतील परिस्थितीस बळकटी येईल. ह्या बाजूस आतां जर्मनीचें

धोरण कोणतें स्वरूप धारण करील हें राशियांतील त्याच्या मोहिमेचें काय होईल ह्यावर अवलंबून राहील. राशियांत जोराचा विजय मिळून जर्मनीची पूर्वेकडे प्रगति झाल्यास सीरियाचा समाचार यथाक्रम सहज घेतां येईल असा हिटलरचा विचार कदाचित् असेल. सध्या तरी भूप्रत्यसमुद्राच्या पूर्वभागांत जर्मनीची बाजू दुबळी झाली आहे ह्यांत संशय नाहीं.

ब्रिटिश विमानदलाचा वाढता पराक्रम

इंग्लंडमध्ये लढाऊ विमानांचें उत्पादन झपाट्यानें वाढत आहे आणि अमेरिकन कारखान्यांतहि अधिकाधिक व सुस्पारलेलीं विमाने तयार होत आहेत. ह्या योगानें ब्रिटिश विमानदलाच्या शत्रु-देशावरील हल्ल्यांची संख्या व त्यांचें विघातक कार्य ह्यांच्यांत सारसी वाढ चालली आहे. गेल्या एकदोन आठवड्यांत आलेल्या वातम्यांवरून, जर्मनीवर व फ्रांसच्या बंदरांवर ब्रिटिश विमानांनीं प्रतिदिवशी केलेल्या हल्ल्यांचे दृश्य परिणाम शत्रूस जाणवतील असे झाले असल्याचें दिसून येतें. आजपर्यंत जर्मनीवरील हे हल्ले जुजबी प्रकारचे आहेत असें वाटण्यास जाणा होती आणि शत्रु-रडिओ निदान तसें भासवीत होता. पण आतां ब्रिटिश विमानांनीं चालवलेला संहार नाकबूल करणें जर्मनीसहि कठिण जाईल. जर्मन जहाजांचा व कारखान्यांचा नाश होत आहे त्या योगानें शत्रूचें लढाऊ बळ घटण्यास सहाय होणार आहे. विशेषतः जर्मनीचीं विमाने राशियांतील लढायांत गुंतलीं आहेत अशा वेळीं पश्चिमेच्या बाजूस त्यावर जोराचे हल्ले चढवण्याची उत्कृष्ट संधि आली आहे आणि तिचा पूर्ण फायदा घेण्यांत येत आहे. उत्तर आफ्रिका व इटली येथेंहि शत्रूच्या ठिकाणांवर बाँबिंगचा प्रसाद देण्याचा क्रम ब्रिटिश वैमानिक दलानें चालू ठेवला आहे. इंग्लंडवर जर्मन विमानांच्या स्वान्या होतात त्यापेक्षा मोठ्या व अधिक चातुक प्रमाणावर ब्रिटिश विमानांचे हल्ले बडिनवर होतील असें सांगण्यांत येत आहे. वैमानिक शक्तीच्या बाबतींत जर्मनीस अनुकूल परिस्थिति आतांपर्यंत होती, पण तें पारलें आतां फिरत आहे आणि ब्रिटिश विमानांच्या पराक्रमाची चढती कमान आहे.

राशियांत जर्मनीची चढाई मंदावली

रुसो-जर्मन युद्धाच्या पहिल्या आठवड्यांत जर्मनीच्या फौजा राशियांत झपाट्यानें पुढें घुसल्या आणि सोव्हिएट सैन्यास क्रमा क्रमानें माघार घ्यावी लागली. जर्मनीची लढण्याची तयारी दांडगी होती आणि त्यास एका बाजूस रुमानिया व दुसऱ्या बाजूस फिनलंड ह्यांचे सहकार्य मिळाले होतें. ह्या कारणानें पंधराशे मैल लांबीच्या सरहद्दीवर जर्मनीस एकदम चाल करतां आली. जर्मनीच्या हल्ल्यापुढें राशियन सैन्यें मार्गे हटलीं तरी त्यांनीं शत्रूचे सैनिक आणि रणांगडे व विमाने ह्यांचा मोठ्या प्रमाणांत नाश केला. बॉल्शेव्हिक सैन्यें कल्पनेपेक्षा अधिक नेटानें व निकरानें लढलीं ही गोष्ट जर्मनीसहि कबूल करावी लागली आहे. युद्धक्षेत्राच्या लांबलचक फळीच्या मध्यभागीं जर्मन फौजा नव्याच मोठ्या अंतरापर्यंत आंत पुढेंच्या बाजूस घुसल्या आहेत आणि त्यांचा मोर्चा मॉस्कोच्या दिशेनें आहे. वाकीच्या रणक्षेत्रांत जर्मनीची प्रगति विशेष झालेली नाहीं. जाळपोकळ व नासधूस करून शत्रूच्या हातीं काहीं लागू थावल्याचें नाहीं आणि त्यास आजूबाजूच्या व पिछाडीच्या गुप्त हल्ल्यांनीं सतावून सोडावयाचें हें धोरण स्टालिनच्या हुकुमावरून राशियन जनतेंनें व सैन्यानें अंगिकारलें

आहे. संधि संपन्नतेचे शत्रुवर उलट हल्ले चढवण्याचा क्रम बॉल्शेव्हिक सेनानींनी चालू केला आहे. ह्या डावपेचाचा परिणाम जर्मन फौजेची प्रगति तात्पुरती थांबवण्यात आला आहे. रशियाचे चार लक्ष शिपाई कैद झाले, पाच-सहा हजार चिलखती गाड्या व विमाने आपल्या हाती आली किंवा नाश पावली, अशा बातम्या जर्मनी प्रसिद्ध करीत आहे. टाकलेली पावळे रशियन मुलखांत सोल रतवून नरत पुढे जाण्याची तयारी जर्मनी करीत आहे. तथापि शत्रूच्या मंदावलेल्या गतीचा रशिया फायदा घेत आहे व स्वतःची तयारी त्यानेचि चालवली आहे.

हिरड्याची निर्गत

अमेरिकेंतील कातड्याचा धंदा बहुंशी हिंदी हिरड्यांवर अवलंबून आहे. हिरड्यांचे बाबतीत हिंदुस्थानाशी स्पर्धा करणारा दुसरा देश नाही, परंतु अमेरिकेची मागणी त्यास पूर्णविरात येईल किंवा नाही व हिरड्यांचे ऐवजी दुसरा एकादा पदार्थ उपयोगांत येऊं लागेल किंवा काय, असा प्रश्न आहे. अमेरिकेस सर्वोत्कृष्ट हिरड्यांची आवश्यकता आहे. लहान, काळ्या हिरड्यांचा रूॅनिन फार थोडें निघतें व त्याचा रंग काळसर असतो. अमेरिकेस मोठा, उष्णक, पिवळसर-हिरवा हिरडा पाहिजे असतो. हिरड्याचा सत्वांश काढून त्याची निर्गत करता येणें शक्य आहे, परंतु त्यांत एकजातपणा आला पाहिजे, तो तसा येत नाही, अशी तक्रार आहे. हिरड्याची प्रतवारी लावून मग त्यांची निर्गत केल्यास सत्पास मदत होईल. हिरड्यास प्रतिस्पर्धी नसल्याकारणानें त्यास विशेष स्थान प्राप्त झाले आहे, परंतु त्याच्या किमतीत भरमसाट वाढ झाली तर हिरड्याऐवजी दुसऱ्या कशाचा तरी उपयोग करता येईल काय, ह्याविषयी प्रयोग जोरानें सुरू होतील. अमेरिकेंत असे संशोधन चालूच आहे. कातडे कमावण्यास लागणारें रूॅनिन हिरड्यांप्रमाणें इतरहि कित्येक सृष्टिजन्य पदार्थांत आढळतें, परंतु हिरडा दोन प्रकारांनी उपयोगी पडतो. कातडे कमावण्यास त्याचा उपयोग होतो व त्यांत अंसिडचा अंश असल्याकारणानें केअॅको, चेस्टनट, इत्यादि कातडे कमावण्यास उपयुक्त पदार्थांची त्याचें मिश्रण केळें असता, त्या पदार्थांकडून हिरडा अधिक काम करवून घेतो. ह्या कारणानें, हिरड्याचें कातड्याच्या धंध्यांत फार महत्त्व आहे. मुंबई प्रांतातील जंगलांत हिरडा मोठ्या प्रमाणावर आढळतो व तो जसाच्या तसा निर्गत होतो. त्याऐवजी, चांगला हिरडा निवडून त्याचा सत्वांश काढून त्याच्या विटा निर्गत करणें हा अत्यंत किफायतशीर होण्याजोगा धंदा आहे. महाराष्ट्रांत असा प्रयत्न होणार असून, कारखान्यास लागणारी यंत्रसामुग्री लवकरच उभी राहिल इतकी त्या उपक्रमाची प्रगति झाली आहे, असें समजतें.

अँग्लो-रशियन युद्ध-सहकार्य

व्हिशीच्या वतीनें सीरियामध्ये युद्ध-सहकुषीविषयी ब्रिटिश सेनानीकडे विनंति करण्यांत आली तेव्हां त्या देशांत जर्मनीनें चालवलेल्या कारवाया कायमच्या बंद पडल्या. हिटलरला नासुष करवावयाचें नाही ह्या वेतानें पेट्री मंत्रिमंडळानें युद्ध-सहकुषीविषयी स्वतः हुकूम देण्याचें दाखून त्यासंबंधांतली जबाबदारी सीरियातील आपल्या सेनानींवर टाकली. लष्करी दृष्टीनें युद्ध पुढें चालू देवणें शक्य नाही अशी त्या सेनानींची खात्री झाली आहे ह्यामुळे व्हिशी सरकारच्या सीरियातील लष्करी प्रति-काराचा मंत्र आटोपला आहे. रशियाच्या संबद्ध सरहद्दीच्या मुलखांत पुन्हां लढाया निकरानें चालू झाल्या असल्याच्या ताज्या बातम्या आल्या आहेत. जर्मन सैन्यांनी बाल्टिक समुद्रापासून क्षुशियेस युकाइनपर्यंत चार-पांच महत्त्वाच्या रणक्षेत्रांत उचल लाठी आहे. रशियन सैन्येहि स्वस्थ बसलेली नाहीत. त्यांनीं शत्रूचे हल्ले परतवणें व उलट हल्ले करणें हीं कामे करून चालू-दिली आहेत. त्यांनीं शत्रूची विमाने व रणगाडे ह्यांचा नाश केला आहे आणि लक्षावधि जर्मन सैनिक पायाळ, मृत किंवा कैदी झाले आहेत. रशियातील लढायांसंबंधांतली अत्यंत महत्त्वाची ताजी

बातमी म्हणजे इंग्लंड व रशिया ह्यांचेमध्ये व्हावयाच्या पूर्ण सहकार्याच्या कराराबाबतची होय. हिटलरशाहीचा नाश करण्यासाठी करवावयाच्या प्रयत्नांत इंग्लंड व रशिया एकमेकांस' सहाय देतील आणि युद्ध-सहकुषी किंवा तह ह्यांचे संबंधांत परस्परांच्या संमतीवाचून काहीहि कणाण नाहीत. तातडीनें युद्धच्याच झालेल्या रूसो-ब्रिटिश कराराच्या ह्या अटी आहेत. इंग्लंड व रशिया ह्यांस वेगवेगळे एकटे गाठून त्यांवर हल्ला करण्याचा हिटलरचा वेत ह्या करारानें फसणार आहे आणि त्या दोन प्रचंड व बलवान राष्ट्रांशी एकाच वेळी त्यास सामना द्यावा लागणार आहे.

पुणें सेंट्रल को-ऑपरेटिव्ह बँक लिमिटेड, पुणें शहर.

नोटीस.

या बँकेच्या सन १९४१-४२ च्या बोर्ड ऑफ डायरेक्टर्सची निवडणूक व्हावयाची आहे. त्यासाठी व्याक्तिः मतदारांची यादी तयार झाली असून ती बँकेच्या मुख्य कचेरीत व शाखा कचेरीत नोटीस बोर्डावर निवडणुकीचा नियम नं. ३ प्रमाणें लाविली आहे. तरी निवडणुकीसाठी लायक उमेदवारांची नावे सूचक व अनु-मोदक यांच्या सहीसह व उमेदवारांच्या लेखी संमतीनें ता. ३ ऑगस्ट १९४१ रोजी दुपारी चार वाजण्यापूर्वी बँकेच्या पुणें कचेरीत दाखल होतील अशा वेतानें पाठवावीत. सदर बाबत कोणास जास्त माहिती पाहिजे असल्यास त्यांनी बँकेच्या कचेरीच्या वेळानें चौकशी करावी म्हणजे ती त्यांना देण्यांत येईल. पुणें शहर, व. दि. चितळे, ता. १० जुलै १९४१ मॅनेजिंग डायरेक्टर.

अन्यायी समाजस्थिति रेखाटणारें नवयुग चित्र

अमृत

दिग्दर्शक : विनायक

कथा : खांडेकर

छाया : पांडुरंग नाईक

: भूमिका :

मीनाक्षी, ललिता पवार, नवी देवी, बाबुराव पेंढारकर, साळवी, दामुअण्णा मालवणकर, मा. विठ्ठल व विनायक

वा यशस्वी आठवडा

मिनवर्हा-पुणें

टेलिफोनच्या दराची आकारणी

पुणे, कानपूर, अमृतसर, जालंदर व डेहराडून येथील टेलिफोन-वाल्यांकडून ३० सप्टेंबर, १९४१ नंतरच्या एका विशिष्ट तारवेपासून "मेसेज रेट" पद्धतीनें पैसे वेचण्यांत येतील, असें सरकारनें कांहीं महिन्यांपूर्वी जाहीर केले होते. सध्या "फ्लॅट रेट" पद्धतीनें पैसाची आकारणी केली जाते; म्हणजे टेलिफोनवाल्यानें कितीहि वेळा टेलिफोनचा उपयोग केला, तरी त्यास दराविक वार्षिक अथवा मासिक दरापेक्षा अधिक पैसे यावे लागत नाहीत. "मेसेज रेट" पद्धतीत किमान मासिक अगर वार्षिक दर निश्चित असतो. परंतु प्रत्येक कॉलसाठी आणि स्वतंत्रपणे पैसे यावे लागतात. "फ्लॅट रेट" पद्धतीत वरील प्रमाणेच किमान दर ठरलेला असतो, तथापि त्या दरांत कांहीं किमान वेळां टेलिफोन वापरण्याची परवानगी असते. त्यापेक्षा अधिक वेळां टेलिफोनचा उपयोग केला, तरच त्या मानानें वेगळा आकार पडतो. टेलिफोन बसविणें व ते चालू राखणें ह्यांस स्वर्च येतो, त्यापैकी कांहीं भांडवली स्वरूपाचा असतो व कांहीं चालू स्वरूपाचा असतो. टेलिफोन किती वेळां करण्यांत येतो त्यावर भांडवली स्वर्च अवलंबून नसतो, परंतु चालू स्वर्च हा टेलिफोनसच्या वापराचे प्रमाणांत बदलत असतो. टेलिफोनची पद्धत नव्यानें हक करलेकी, पैसाची आकारणी "फ्लॅट रेट" रेटनें करणें सोईचें पडतें, कारण त्यावेळीं लोकांना टेलिफोनची सवय झालेली नसते. लोकांना टेलिफोनची चटक लागली म्हणजे पुरेसें कारण नसतंही लोक टेलिफोन करूं लागतात. चालू स्वर्च त्यामुळे वाढतो आणि टेलिफोनचे दरहि वाढवाचे लागतात. ज्यांस टेलिफोनचा उपयोग फार वेळां करावा लागतो, अशांस सोई उपलब्ध करताना टेलिफोनचा वापर थोड्या प्रमाणांत करणारांवर निष्कारण बोजा टाकवा लागतो. इतर सर्व देशांत "फ्लॅट रेट" पद्धति त्याज्य दरविण्यांत आलेली आहे व टेलिफोनच्या वापराचे प्रमाणांत आकारणी करणारी "मेसेज रेट" पद्धति श्रेयस्कर ठरली आहे. ग्रेट ब्रिटनमध्ये १९२० सालपर्यंत "फ्लॅट रेट" पद्धति चालू होती. आतां तेथे "मेसेज रेट" पद्धति चालू आहे. हिंडुस्थान सरकारनें सुचविलेले दर खालीलप्रमाणें आहेत:-

(१) कनेक्शन फी (सध्याप्रमाणेंच)	१० रुपये
(२) वर्षाची वर्गणी आमाऊ	१० रुपये
अथवा दरमहाची वर्गणी	१० रुपये
(सध्याची वर्गणी वार्षिक १९२ रुपये अथवा मासिक २० रुपये आहे.)	
(३) प्रत्येक १४ वेळां टेलिफोन करण्यास	१ रुपया
वहकरीर पैसे देणारास १२½ सेंट,	
म्हणजे, प्रत्येक कॉलखा	१ आणा
(सध्या कॉलखा वेगळा आकार नाही.)	

ह्या नवीन दरांचा वसुलीवर काय परिणाम होईल, हें आजच सांगतां येणार नाही. टेलिफोनचा वापर मोठ्या प्रमाणावर करणारास नवीन दरानें अधिक पैसे यावे लागतील. परंतु किमान वर्गणी माफक असल्यामुळे लहान असामीसहि टेलिफोन बाळगतां येईल. म्हणजे, टेलिफोनच्या तारांचें जाळें विस्तृत होईल. निष्कारण कॉल करण्याची लोकांची संख्या मोठेल व फुकटच्या लोकांची भोसोप होईल. टेलिफोनवाल्यांस त्यामुळे आपल्या टेलिफोनकडून अधिक चांगले काम मिळू शकेल. टेलिफोनवाल्यानें स्वतः कॉल केला, तरच त्यानें पैसे यावयाचे आहेत; आलेल्या कॉलचे पैसे

त्यास यावे लागणार नाहीत. सरकारजवळ कॉल मोजण्याचे मीटर पुरेसे नाहीत. म्हणून कांहीं ठिकाणीच ही नवी पद्धत अमलांत आणली जात आहे. ज्या शहरांत टेलिफोनचा फुकट उपयोग फार मोठ्या प्रमाणावर केला जातो अगर जेथें नवी पद्धत अनेकांस सोईची वाटेल, अशांच शहरें ह्या प्रयोगासाठी प्रथम निवडण्यांत आली आहेत. पुरेसे मीटर मिळतांच इतर शहरांतहि नवी पद्धत सुरू केली जाईल. तथापि त्यापूर्वी पहिल्या पांच शहरांतील प्रयोगाचा अनुभव काय येतो, हें पाहिलें जाईल.

— इंडियन इन्फर्मेशन

व्यवसायावरील प्रांतिक कर

सर्वत्र ५० रुपयांची मर्यादा लागू करण्याचा उद्देश

१९४० च्या इंडिया अँड बर्मा (मिसलेनिअस अमेंडेमेंट्स) अँक्टान्वये १९३५ च्या गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया अँक्टामध्ये १४२ अ हे कलम घालून सदर अँक्टान्त ७ व्या रोडचूटमध्ये प्रांतिक विषयांची जी यादी दिली आहे त्यातील ४६ व्या बाबीसंबंधी (व्यवसाय, व्यवहार, जीवनसाधन व रोजगार यांवरील कर) पार्लमेंटचा काय उद्देश आहे त्याचा सुलसा करण्यांत आला आहे. या नव्या कलमान्वये व्यवसाय, व्यवहार, जीवनसाधन किंवा रोजगारांवर कर बसविण्याचा प्रांतांचा हक्क अबाधित ठेवण्यांत आला असला तरी त्याची मर्यादा एका इतमाचे बाबतीत वर्षास ५० रुपयांवर जाऊ नये अशी व्यवस्था करण्यांत आली आहे. तथापि एकाद्या प्रांतांत ३१ मार्च १९३९ पूर्वी जर हा कर त्यापेक्षा जास्त असेल तर फेडरल कायदेमंडळानें कायदा केल्यासिरीज. सदर प्रांताच्या त्या मर्यादेपर्यंत कर बसविण्याच्या हक्कास बाध येणार नाही.

याचा परिणाम असा झाला की, बहुसरूप प्रांतांतून या कराची मर्यादाप्रमाणशी ५० रुपये उरली गेली; पण कांहीं कांहीं प्रांतांतून तो पूर्वी १,००० रुपयांपर्यंत होता तेथे ती मर्यादातशीच राहिली. तेव्हां या बाबतीत सर्व प्रांतांत एकसुत्रीपणा थावा म्हणून एका विनसकारणी सभासदानीं मध्यवर्ती असेंन्हीत एक बिल आणले आहे. ज्या प्रांतांचे बाबतीत १४२-अ कलमाच्या (२) पोटकलमातील शर्तीमुळे ५० रुपयांची कमाळ मर्यादा लागू पडत नाही त्यांचे बाबतीत १४२-अ कलमाच्या (१) पोट कलमातील कमाळ मर्यादा लागू करण्याचा या बिलाचा उद्देश आहे.

या बिलासंबंधी लोकमत काय आहे हें जाणण्याची हिंडुस्थान सरकारची इच्छा आहे. बिलाचे उद्देश व कारणे यांसह बिल मुंबई सरकारच्या गॅझेटमध्ये प्रसिद्ध करण्यांत आले आहे.

बडोदे लँड मॉर्गन बँकेची दिवेंचर्स

बडोदे लँड मॉर्गन बँकेने ३½ व्याजाची ५ लक्ष रुपयांची दिवेंचर्स काढण्याचें ठरविलें आहे, त्यास बडोदे सरकारनें मंजूरी दिली आहे. २५ वर्षांत त्यांची परतफेड व्हावयाची आहे. सरकारनें दिवेंचर्सच्या मुदलाची व व्याजाची हमी घेतली आहे. दिवेंचर्स ही ट्रस्टी सिन्डिकेटिज म्हणून गणली जातील. दिवेंचर्सवर स्टॅप व रजिस्ट्रेशन फी आणि इन्कमटॅक्स ही घेतली जाणार नाहीत.

चेक्स व हुंड्या ह्यांचिमाफत पैशाची वर्गावणी

मुंबई प्रांतातील जिल्ह्यांमधील सहकारी बँकांमाफत चेक्सच्या व हुंड्यांच्या माफत पैशांची वर्गावणी १९३९-४० मध्ये कोणत्या प्रमाणावर झाली हे साठील तक्त्यावरून समजून येईल:—

विभाग	चेक्स		रकम आणली	
	रकम पाठविली	रकम लक्ष रु.	चेक्सची संख्या	रकम लक्ष रु.
धारवाड	१०,२०७	४४३	१६,७१५	५६
बेळगांव	२०,५२४	८५३	१५,१६४	७७
सोलापूर	१४,४७१	४३	५,६०९	१८
सातारा	२१,७५९	७७	६,५९८	१८
पुणे	६४,३८७	१७५३	६३,६२२	१०७
मुंबई	९१,८०७	२२०	२६,३०६	११९
छुरत	१४,८८२	७७	३४,६५२	१८२
अहमदाबाद	४,७१५	२९	११,३५९	३०
धुळे	३,०९९	८३	१,७६२	२३
जळगांव	३,१५१	१८	८,५५९	४०
एकूण	२,४८,९३३	७७८	१,९३,२४६	७२९

हुंड्या

विभाग	हुंड्यांची संख्या		रकम आणली	
	रकम पाठविली	रकम लक्ष रु.	हुंड्यांची संख्या	रकम लक्ष रु.
धारवाड	१,७६७	२५३	७९३	४
बेळगांव	२,३०५	२५३	१,८४४	७
सोलापूर	४,२८९	१७३	२,७५९	१३
सातारा	१,०३६	८३	३,६५२	११
पुणे	३३७	२३	१५३	१
मुंबई	६६१	२३	२०५	१
छुरत	२,२६६	१३	३,१६९	१६
अहमदाबाद	१,२१७	७३	१९८	१
धुळे	४१४	३३	२१३	१
जळगांव	२,१०७	३६	१,७७९	६
एकूण	१६,३९०	१४३	१४,७२६	६२३

बँक ऑफ इंडिया, लि.

१९४० च्या पहिल्या सहामाहीचा नफा रु. आ. पै

११,६३,५२४ रु. ६ आ. १ पै

त्यांतून इनकमटॅक्स व सुपरटॅक्ससाठी

बजा १,५०,००० रु.

उरलेला निवळ नफा

१०,१३,५२४-६-१

मागील सालाच्या हिशेबांतील

शिल्लकी नफा

८,९८,७८४-७-११

एकूण

१९,१२,३०८-१४-०

बँकेचे भरणा झालेले भाग भांडवल १ कोटी रुपये आहे, त्यावर ११% दराने (प्रत्येक भागास २ रु. १२ आ.) करमाफ पहिल्या सहामाहीचे इंटेरिम डिव्हिडंड देण्याचे डायरेक्टर बोर्डांनी ठरविले आहे, त्यास ५ लक्ष, ५० हजार रुपये लागतील. उरलेली १३,६२,३०८ रु. १४ आ. ही रकम पुढील सहामाहीच्या हिशेबांत ओढण्यात येईल.

मुंबई इलाख्यातील सहकारी चळवळीच्या केंद्रस्थानी असलेली

शेतकऱ्यांची प्रांतिक बँक

म्हणजेच

बॉम्बे प्रॉव्हिन्शियल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड.

(सहकारी कायद्यान्वये नोंदलेली)

स्थापना १९११.

मुख्य कचेरी-सर विठ्ठलदास ठाकरसी मेमोरिअल बिल्डिंग ९, बेक हाउस लेन, कोट मुंबई.

शाखा

१ बारामती (जि. पुणे)	१८ अकलूज (जि. सोलापूर)
२ सातारा („ सातारा)	१९ बिरमगांव („ अहमदाबाद)
३ इस्लामपूर („ „)	२० धुळे („ प. सान्देश)
४ कऱ्हाड („ „)	२१ दोहाईचे („ „)
५ नासगांव („ „)	२२ गिरपूर („ „)
६ किलोस्करवाडी („ „)	२३ शाहदे („ „)
७ शिराळे („ „)	२४ नंडुरबार („ „)
८ कोरेगांव („ „)	२५ साक्री („ „)
९ बर्डी („ „)	२६ शिवसेडे („ „)
१० अहमदनगर („ अहमदनगर)	२७ तळोदे („ „)
११ रोवगांव („ „)	२८ मालेगांव („ नाशिक)
१२ कोपरगांव („ „)	२९ सटाणा („ „)
१३ बेलापूर („ „)	३० कळवण („ „)
१४ राहुी („ „)	३१ लासलगांव („ „)
१५ भिवंडी („ ठाणे)	३२ नांदगांव („ „)
१६ पालघर („ „)	३३ दोहद („ पंचमहाल)
१७ कळवण („ „)	३४ कालोल („ „)

या बँकेत मुदतीच्या, चालू व सेव्हिंग बँक ठेवी

स्वीकारल्या जातात

आणि

इलाख्यातील बहुतेक सर्व प्रमुख ठिकाणी हुंड्याचा व्यवहार केला जातो.

या बँकेत येणारा पैसा, शेतकरी व इतर अल्प उत्पन्नाचे लोक, यांच्या प्रत्यक्षपणे उपयोगी पडतो.

पूर्ण माहितीकरिता हेडऑफिस अग्न शाखा-कचेऱ्यांस लिहा.

व्ही. एल्. मेहता,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

टाटा कंपनीच्या शेअर्सवरील डिव्हिडंड

टाटा आयर्न अँड स्टील कंपनीच्या डायरेक्टर बोर्डीने, ३१ मार्च १९४१ अखेर संपलेल्या वर्षाकरिता, साखीलप्रमाणे डिव्हिडंड वाटण्याची शिफारस केली आहे.

मार्गांचा प्रकार	डिव्हिडंड
क्युमुलोटिव्ह फर्स्ट प्रेफरन्स	प्रत्येक भागास ९ रुपये (त्यांतून कर वजा)
क्युमुलोटिव्ह सेकंड प्रेफरन्स	प्रत्येक भागास ७½ रुपये (त्यांतून कर वजा)
ऑर्डिनरी डिफर्ड	प्रत्येक भागास २९ रुपये १० आ.

प्रत्येक ६% फर्स्ट प्रेफरन्स भाग १५० रुपयांचा, ७½% सेकंड प्रेफरन्स भाग १०० रुपयांचा, ऑर्डिनरी भाग ७५ रुपयांचा व डिफर्ड भाग २० रुपयांचा आहे. कंपनीचे एकूण वसूल भांडवल सुमारे १० कोटी, ४७ लक्ष रुपये आहे व त्याची वाटणी साखील-प्रमाणे आहे:—

भाग	मार्गांची संख्या	एकूण वसूल भांडवल
६% क्यु. प्रेफरन्स	५०,०००	७५,००,०००
७½% क्यु. प्रेफरन्स	६,९३,८१९	६,९३,८१,९००
ऑर्डिनरी	३,५०,०००	२,६२,५०,०००
डिफर्ड	४८,७५०	१४,६२,५००

मार्गांची सर्व रकम वसूल करण्यांत आलेली आहे. रद्द केलेल्या ६,१८१ सेकंड प्रेफरन्स शेअर्सची रकम ९७,५६९ रुपये वरील आकड्यांत मिळविली पाहिजे. कंपनीच्या ऑर्डिनरी, फर्स्ट प्रेफरन्स व डिफर्ड भागास प्रत्येकी एक मत आहे. परंतु, पांच सेकंड प्रेफरन्स मार्गांच्या प्रत्येक गटास फक्त एकच मत आहे.

पहिल्या प्रेफरन्स भागास ६% व सेकंड प्रेफरन्स भागास ७½% डिव्हिडंड दिल्यावर उरलेल्या नफ्याची वाटणी पुढीलप्रमाणे होते:—

ऑर्डिनरी भागांस	८%
डिफर्ड भागांस	२५%

व नंतर उरलेली रकम दोहोंमध्ये समसमान विभागली जाते. ह्या कारणामुळेच, डिफर्ड भागांच्या खरेदी-विक्रीमध्ये मोठ्या प्रमाणावर सध्दे चालतात. ४८,७५० डिफर्ड भागांस व ३,५०,००० ऑर्डिनरी भागांस सारखेच डिव्हिडंड वाटण्यास येते!

ऑर्डिनरी व डिफर्ड भागांस डिव्हिडंड कसे मिळत गेले, हे साखील तका दृशवितो:—

वर्ष	ऑर्डिनरी	डिफर्ड
	(प्रत्येक भाग=७५ रु.)	(प्रत्येक भाग=३० रु.)
	%	%
१९३३	—	—
१९३४	—	—
१९३५	—	—
१९३६	८	२५
१९३७	१३½	१२०.७३
१९३८	२०	२५२.३०
१९३९	२४	३१२.३३
१९४०	३३	४३९.७
१९४१	३८.६६	५७३.३३

(शिफारस केलेले)

दि बँक ऑफ इंडिया लि.

[स्थापना : १९०६]

अधिकृत भांडवल	३,००,००,०००
वसूल झालेले भांडवल	३,००,००,०००
रिझर्व फंड	३,१५,५०,०००

मुख्य कचेरी : ओरिएण्टल बिल्डिंग, मुंबई.
मुंबईमधील शाखा : जुलियन एफस बँज, कुलाबा, काळवादेची आणी मलबार हिल्स.

इतर शाखा : अहमदाबाद (भद्र, मुख्य ऑफिस), अहमदाबाद (एलिस मिज शाखा), अहमदाबाद (स्टेशन शाखा), अंधेरी (मुंबई शेजारी), भद्र (मुंबई शेजारी), कलकत्ता (क्लाह्द स्ट्रीट, मुख्य ऑफिस), कलकत्ता (बडा बझार), कलकत्ता (बौरंगी स्ट्रॅज), जमशेदपूर, कराची, नागपूर (किन्गवे), नागपूर (इतवारी बझार), पुणे, पुणे शहर, राजकोट, सुरत.

लंडन एजन्ट्स : वेस्टमिन्सटर बँक लिमिटेड.
डायरेक्टर्स : सर जुनीलाल श्ही. मेहता, के. सी. ए. आय. (अभ्यस्त), श्री. अंबालाल सारगवर्ध, सर जोसेफ के. वॉट (रज्वेर), मि. ए. नेडिस, सर कावराजी जहांगिर, बॅरोनेट, के. सी. आय. ई., ओ. बी. ई. मि. दिव्या के. दानी, श्री. रामनिवास रामनारायण, मि. आर. एल. फेरार्ड.

करंट डिपॉझिट अकाउंटस :
द्वारेज्या रु. ३०० ते रु. १,००,००० रकमेच्या शिल्लकेवर ३% दराने व्याज दिले जाते. रु. १,००,००० वरील व्याज सात योजनेने दिले जाते. सहभागी अखेर व्याजाची किमान रकम ५ रु. पैसा कमी झाल्यास व्याज दिले जात नाही. फायम, अल्प मुदतीच्या व सेव्हिंग बँक ठेवी योग्य व्याजांने स्वीकारल्या जातात. व्याजाचे दर पंचद्वारे.

बिल्ट व सेटलमेंटप्रमाणे बँक एक्सचेंजद्वारे व टूट्टी म्हणून काम करते. सर्व तऱ्हेचे टूट्टीचे काम केले जाते. नियम अर्ज करून मागवावेत. बँकेसंबंधी नेहमीचा सर्वसामान्य व्यवहार केला जातो.
एजंट—टी. आर. लालबायी.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र लि.

हेड ऑफिस : पुणे शहर.
स्थानिक शाखा : डेकन जिमाखाना, पुणे ४.
मुंबजी शाखा : दलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबजी.

अधिकृत भांडवल	रु. १०,००,०००
विक्रीस काढलेले भांडवल	रु. ५,००,०००
सपलेले भांडवल	रु. ३,८८,५५०
वसूल झालेले भांडवल	रु. १,९४,०३५
एकूण सेवढे भांडवल	रु. ३१,००,०००

डायरेक्टर्स

प्रो. वा. गो. काळे, अध्यक्ष	
श्री. धों. कृ. साठे	श्री. मा. रा. जोशी
श्री. न. ग. पवार	श्री. श्री. गो. मराठे
श्री. त्र्यं. वि. रानडे	श्री. र. चि. सोहोनी
श्री. वा. पु. बर्डे	श्री. फ. दो. पदमजी

बँकचे सर्व व्यवहार केले जातात. शेअर व सरकारी रोखे यांची खरेदीविक्री कसोशीने करून दिली जाते.

बँकेच्या शेअरवर १९४० अखेर पुण्या होणाऱ्या वर्षी द. सा. द. शेंकडा ४ टके करमाफ डिव्हिडंड दिले गेले. बँकेची शेअरविक्री चाकू आहे.

म. वि. गोखले
मॅनेजर.

निवडक बाजारभाव

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर, १९३५ पासून)	३%
सरकारी आणि निमसरकारी रोखे	
१% करमाफ लोन (१९४५-५५)	१११-८
२% १९४३	१०४-०
३% विनमुदत	९६-९
३% १९४४-५०	१०३-०
३% (१९६३-६५)	९५-९
३% १९४८-५२	१०७-१०
४% पोर्ट ट्रस्ट (लाभ मुदत)	१०९-०
४% मुंबई युनिसिपल (लाभ मुदत)	१०९-०
४% व्हेस्टर कर्ज (१९५३-६३)	११५-४
५% व्हेस्टर कर्ज (१९५५)	१२८-०

मंडळयांचे भाग

(कंसातील पहिला आकडा नागाची दर्शनी किंमत, दुसरा आकडा घट्टल झालेले मांडवल व कंसांतून तत्परा आकडा वार्षिक डिभिडेंड दर्शवितो.)

बँका

बँक ऑफ इंडिया (१००-५०) ११%	...	१४६-०
बँक ऑफ बरोडा (१००-५०) १०%	...	१११-४
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५०-२५) ८%	...	४५-०
इंपिरियल बँक (५००) १२%	...	१५८३-१२
बचि मॉ. को. बँक (५०) २ रु.	...	५३-८
रिझर्व बँक (१००) ३%	...	१०५-०

बीज

बचि टुव्हे ऑर्डि. (५०) ३%	...	१३३-४
कराची (१००) ९%	...	२१५-१०
पुणे इलेक्ट्रिक (१००) ९%	...	२१०-८
टाटा गॉवर ऑर्डि. (१०००) ५%	...	१६५७-८
आम बॅंकी ऑर्डि. (१०००) ७%	...	१६७१-४

रेल्वेज

दौंड-भारामती (१००) ४%	...	१०४-८
पाचोरा-जामनेर (१००) ३%	...	९६-०
अहमदाबाद प्रांतज (५००) १३%	...	८९२-८
तापी बॅंकी (५००) ८%	...	८४६-४

द्वतर

बेलापूर शुगर (५०) १० रु.	...	२१२-०
इन्डोस्ट्रियल ट्रस्ट (१००-५०) २ रु.	...	४५-४
बिंध्या स्टॉम (१५) १ रु.	...	२१-४
न्यू इंडिया विमा (७५-१५) १ रु. ८ आ.	...	४६-१२
ओरिएण्टल विमा (२००) १२५ रु.	...	४३३०-०
टाटा आयर्न प. मे. (१५०) ६%	...	२२१-१४
टाटा आयर्न दु. मे. (१००) १८ रु. १० आ.	...	१५६-०
टाटा आयर्न ऑर्डि. (७५) १५ रु.	...	३९०-०
टाटा आयर्न डिफेंड (३०) १४३ रु. १४ आ. ७ पै.	...	२०४२-८
अयोध्यापेट सिमेंट (१००) ५ रु.	...	१४६-४

खोने-चांदी

खोने (मिठ) प्रत्येक तोळ्यात	...	४२-२-९
चांदी प्रत्येक १०० तोळ्यात	...	६२-१५-६

सर्व तऱ्हेची कापड छपाई व रंगाई (Calico Printing and Dyeing) करणारा कारखाना.

पायोनिअर डाईंग हाऊस

कोचाचे कापड (Casement cloth), दाराचे पडदे, ट्यूल कक्कूर इ. टिकाऊ रंगाचे, स्वदेशी तयार मिळतात. कारखाना:—
मिकरदास मारुती रोड, दातेवाडी, पुणे.

मधुमेहावरील औषध

तीन आठवड्यांचे औषधास फक्त रु. ७

— मागविण्याचा पत्ता —

मॅनेजिंग डायरेक्टर, रुल प्रॉडक्ट्स कंपनी लिमिटेड.
९२३ ए, सदाशिव, पुणे २.

The Co-operators' Book Depot.

9, BAKEHOUSE LANE, FORT, BOMBAY.

The Only Book Depot of its Kind in India.

Specialising in

Books on Economics, Co-operation, Banking and Finance, Accountancy and Auditing, Commerce, Business Organisation, Rural Reconstruction and allied Subjects.

Books on all Subjects and of all Publishers in India, England and America are readily supplied at the published Prices.

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply- Educational books, General books & Library books.
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals.
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price.

राहणेची व भोजनाची उत्तम सोय

फोन नं. ७७९ गणपती चौक

व्यवस्थापक

सरकारी डिप्लोमा मिळाल्यानंतर पुढील प्रॅक्टिस व धंदेशिक्षण घेऊन
जर्निमन टेलर व्हा.

मुदत सहा ६ महिने, फीसह सर्व खर्च ६० रु., अगदी नवीन विद्यार्थ्यांस
फीसह सर्व ११० रु. मुदत १ वर्ष

फराडकर टेलर्स अँड केडिमी, ६७१ सवासिव, पुणे.

N. V. WADNERKAR

Gold & Silver Smith, Jeweller & Engraver,
Electro-plater & Manufacturer of Sporting
Trophies, Medals, Cups etc.

- - Raviwar Peth, Saraff Bazar, - -

POONA CITY.

अर्थशास्त्र

लेखक:—प्रो. वा. गो. काळे व प्रो. द. गो. कर्वे
पुस्तकाच्या सुमारे ३००, किंमत ३ रुपये
या ग्रंथात अर्थशास्त्राच्या सर्वसामान्य सिद्धांतांचे विवेचन केले
आहे.

'अर्थ' ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंडस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली

महापुढ्याची जाणीव ! कपड्यांच्या खर्चात काटकसर करा. एक वेळ येऊन
स्वतःची खात्री करा व पैशाचा मोबदला घ्या.

बंबाचे
माडीवर

महिंद्रकर ब्रदर्स

तयार कपड्याचे व्यापारी

बुधवार
चौक,
पुणे

‘अर्थ’ ग्रन्थमाला

बँका आणि त्यांचे व्यवहार

लेखक:—प्रो. वा. गो. काळे व श्री. श्री. वा. काळे

दुसरी आवृत्ति

या पुस्तकांत बँकांची घटना, व्यवहार व कामकाजाची पद्धति यांचे सोपपत्तिक विवेचन अत्यंत सोप्या भाषेत केलेले असून बँकांनी आपला व्यवहार सुरक्षितपणे व फायदेशीर रीतीने कसा करावा या बाबतीत अनेक महत्त्वाच्या व उपयुक्त सूचना केल्या आहेत. चलन, हुंडणावळ, आधुनिक तऱ्हेच्या बँका, मध्यवर्ती बँका, सहकारी बँका, सावकारी धंदा, ठेवी, डिस्काँट व कर्जे इत्यादि महत्त्वाच्या प्रचलित व व्यावहारिक विषयांची सांगोपांग चर्चा त्यांत आली आहे. सध्याच्या परिस्थितीत प्रत्येक महाराष्ट्रीय नागरिकास बरील प्रश्नांची माहिती अत्यावश्यक असल्याने मुद्दाम त्यांचे बोधप्रद विवेचन या पुस्तकांत केले आहे. विषयाची मांडणी व विवेचनपद्धति सुलभ असल्यामुळे सदर पुस्तक सर्वसाधारण वाचकांसहि उपयुक्त होणार आहे. किंबहुना, त्यांचिकरितांच ते सहेतुक लिहिले आहे, असे म्हणण्यास हरकत नाही. सबब, बँकांचे भागीदार, ठेवीदार, डायरेक्टर, गिन्हाइक, व्यवस्थापक आणि नोकर यांनी विशेषतः हें पुस्तक अवश्य वाचावे.

दुसऱ्या आवृत्तीत आवश्यक त्या नवीन माहितीची भर घालणारी अनेक प्रकरणे समाविष्ट केली असून रिझर्व्ह बँकेने सुचविलेल्या कायद्याच्या मसुद्याचे विवेचनहि त्यांत आलेले आहे.

किंमत १ रु. ८ आ. टपालखर्च वेगळा.

पुस्तकें मागविण्याचा पत्ता:—(१) व्यवस्थापक, अर्थ ग्रन्थमाला, पुणे ४.

(२) को-ऑपरेटिव्ह बुक डेपो, ९ बेक हाउस लेन, फोर्ट, मुंबई.

रिसबूड ब्रदर्स, टेलर्स

वक्तशीरपणा व फिटिंग ह्याची गॅरंटी

Prop. M. V. Risbud, B. A.

सदाशिव पेठ हौदानजीक, पुणे २.

महिलांचे भरतकाम व विणकामाच्या सामानाचें दुकान

एम्ब्रॉयडरी मार्ट

६१६, शनवार पेठ, पुणे २.

हे पत्र पुणे, पेठ मासुदा व. नं. ११५११ आर्यभूषण छापसान्यांत रा. विठ्ठल हरि बर्वे, यांनी छापिले व रा. श्रीपाद वामन काळे, बी. ए., यांनी ‘दुर्गाधवास,’ मासुदा, व. नं. १२४१३, पुणे शहर, येथे प्रसिद्ध केले.